

Izroček 1: Vinjete

Zgodba 1

Po ulici v središču prestolnice se je sprehajala pokrita muslimanka. Bila je s svojimi tremi majhnimi otroki. Ženska na ulici je začela kričati nanjo v slovenskem jeziku: "Pojdi nazaj v svojo državo, odidi ..., pusti denar, tukaj si zaradi socialne, otroških dodatkov!" Muslimanka je odgovorila, da je iz Sirije, v Slovenijo pa je prišla zaradi vojne v njihovi državi. Toda napadalka je nadaljevala: "Ni važno, vrni se v svojo državo!" Njeni otroci so se prestrašili in spraševali, kaj se dogaja. Z otrokoma je pobegnila pred napadalko. Okoli njih je bilo na ulici še veliko drugih ljudi, a nihče ni posredoval v tem incidentu.

Zgodba 2

Mlada ženska iz južne Azije je nekoč prosila za ključe učilnice na univerzi, kjer študira in poučuje. Receptorka je na seznamu poiskala njeno ime in se nato norčevala iz nje pred drugimi, tako da je večkrat napačno izgovorila njeno ime. Vsi v prostoru so se ji smejali.

Zgodba 3

Mlada mamica iz vzhodne Azije je povedala, da ji je sin rekel, da ga drugi otroci kličejo: Kitajec! Kitajec!, in da se s takimi situacijami ne zna soočiti. Nekoč, ko so bili na počitnicah, je skupaj z otroki in drugimi sorodniki obiskala zabavišni park, kjer so se otroci vozili z odbojnimi avtomobili. Čez nekaj časa je videla, da se drugi otroci namerno zaletavajo v avtomobile njenih otrok in sorodnikov ter zraven še vzklikajo: »Kitajci! Nabijmo jih!" Nihče se ni odzval na ta incident.

Zgodba 4

Temnopolti priseljensec je bil napaden in oropan. Ko je to prijavil policiji, je policist uporabil žaljiv jezik in v polomljeni angleščini rekel "utihni, cigan". Od policije ni prejel nobene pomoči, ampak le verbalne žaljivke.

Zgodba 5

Priseljenka je bila grdo obravnavana na uradu za tujce. Uradnica je kričala nanjo, ker je zmotno mislila, da se nahaja v državi nezakonito, in ji vrgla papirje nazaj na pult. Po posvetu s kolegi se je izkazalo, da se je uradnica motila, a škoda je bila že narejena. Priseljenka se ne spomni, kdaj je bila nazadnje tako ponižana. Že tako je bilo težko zbrati vso potrebno papirologijo pred odhodom na urad za tujce. Tako sistemu ne more več zaupati.

Zgodba 6

Ženska iz neke srednjeazijske države je bila na pregledu v zdravstvenem domu in v nekem trenutku jo je zdravnik vprašal: »V kateri kitajski restavraciji delate?«. Ženska je vljudno odgovorila, da ne dela v restavraciji, ampak je antropologinja.

Zgodba 7

Nekega zgodnjega jutra je priseljenec iz ene arabske države hodil po ulici v središču prestolnice. Čakal je na zeleno luč na križišču, ko ga je lokalni prebivalec verbalno napadel in mu začel tudi slediti. Arabec se ni želel prepirati, preprosto je hotel iti svojo pot. Vendar je nekaj ulic naprej vseeno opazil, da mu lokallec še vedno sledi. Spet je začel kričati nanj, potem pa je odšel svojo pot. Na ulici je bila tudi lokalna prebivalka. Vse to je videla in slišala – in bila je v zadregi, zaradi tega, kar je videla. Napadenega je nagovorila in mu dejala, da »niso vsi takšni« kot napadalec.

Zgodba 8

Učiteljica v šoli je rekla mami dečka iz Sirije, naj njen sin ne objema drugih otrok, ker so starši rekli, da ne želijo, da se ta fant dotika njihovih otrok. Ob neki drugi priložnosti, v tem istem razredu, je nek fant prinesel darila za vse sošolce, razen za tega fanta iz Sirije. Učiteljica te situacije sploh ni naslovila. Deček je bil žalosten in je jokal.

Zgodba 9

Arabska družina je bila v trgovini s pohištvom v prestolnici (iskali so omaro). Niso našli, kar so iskali, in so želeli zapustiti trgovino. Na izhodu jih je ustavil varnostnik – samo njih in nikogar drugega, čeprav je istočasno trgovino zapuščalo več ljudi. Varnostnik jih je spraševal, kaj imajo v torbah, pregledal je celo otroški voziček. Moški je takoj reagiral in poudaril, da varnostnik ni ustavil nikogar drugega kot njih. Z varnostnikom sta se oba z ženo pogovarjala angleško, njuni otroci (ki tekoče govorijo slovenski jezik ...) pa niso razumeli, kaj se dogaja in so spraševali, zakaj jih varnostnik pregleduje. Zraven so bili še drugi ljudje, a nihče ni posredoval.

Zgodba 10

Britanec, ki živi v Sloveniji, je zaprosil za slovensko državljanstvo. Ko je bil na Upravni enoti Ljubljana, mu je javni uslužbenec rekel: »Vi ste Britanec in zdaj po Brexitu vas bomo dali v isti koš kot Afričane in Indijce«.

Zgodba 11

Arabec je bil na železniški postaji, ko je policija ustavila veliko ljudi – tudi njega. Začel se je pogovarjati v slovenščini, potem pa se ni mogel spomniti neke besede in je hotel preklopiti na angleščino. Policist se je takoj razjezil nanj, češ da naj govori slovenski jezik. Medtem so mimo prišli še drugi ljudje in z nekaj nemškimi turisti je ta isti policist spregovoril angleško. Nato je moški policista vprašal, zakaj lahko s turisti govori angleško, z njim pa ne. Policist se ni odzval.

Zgodba 12

Temnopolta ženska se je soočila s situacijo, da se otroci v vrtcu dotikajo kodrastih las njenega sina na neprimeren način, zaradi česar je njen sin žalosten. On je temnopolit in ima afro frizuro. Ženska se je pritožila vzgojiteljem_icam in ti_e so se odzvali_e z besedami: »Kaj je narobe s tem? Njegovi lasje so tako čudoviti." In učitelj_ica se sicer tudi dotakne njegovih las.

Zgodba 13

Moškemu, arabskemu muslimanu, zaposlenemu v zasebnem podjetju, je njegov šef naročil, naj strankam ne pošilja e-pošte z računi in ponudbami zaradi njegovega arabskega imena, ki ga stranke vidijo na e-pošti in in ga potem kritizirajo. Pošilja da naj račune iz e-pošte sodelavca s švedskim imenom, saj v tem primeru od strank ne dobijo ostrih odzivov. Nekateri kolegi, ki so pripadniki etničnih manjšin, so prizadetega sicer podprli, vendar si tudi oni niso upali ugovarjati šefu. Posledica je bila, da je moški spremenil svoje ime v švedsko zvoneče ime.

Zgodba 14

Temnopolti moški je v bolnišnici doživel, da se ga medicinska sestra ni hotela dotakniti zaradi njegove barve kože.

Zgodba 15

Temnopolto muslimanko, ki dela v domu za starejše, starejša bela Švedinja v službi imenuje "terroristka, ki prihaja sem ubijati". Nihče od njenih sodelavk_cev ali drugih starejših ne reče ničesar. Temnopolta muslimanka gre na stranišče in joka.

Zgodba 16

Na temnopolto Azijko z otroki je belopolti starejši moški v trgovini kričal rasistične žaljivke. Nanjo in njene otroke je kričal "črnuhi". Osebe v trgovini jo je podprlo, ko jih je prosila za podporo, in so moškemu, ki jo je verbalno napadel, rekli, naj zapusti trgovino. Druge stranke niso naredile ničesar.

Zgodba 17

Makedonka, prebivalka Ljubljane, se je po mestu sprehajala s psom in se z nekom po telefonu pogovarjala v makedonskem jeziku. Slišal jo je moški na kolesu, se ustavil pred njo ter pljunil pred njo na tla. To se je zgodilo pred vrtcem. Blizu je bilo še nekaj ljudi in vsi so moškega obsojajoče gledali. Ženska je sama uspela hitro reagirati in mu rekla: "Kaj misliš, da bi tvoji otroci rekli na tvoje vedenje?" Moški je nato odšel.

Zgodba 18

V ljubljanskem mestnem avtobusu je sedela pokrita muslimanka in lokalna slovenska prebivalka jo je napadla – udarila jo je po glavi, ker je nosila ruto. Napadena ženska se ni branila, pogledala je v tla in ostala pri miru. Na avtobusu je bilo še veliko ljudi, a nihče ni posredoval.

Zgodba 19

Gost v kavarni na Švedskem je uporabil besedo "obarvana" za temnopolto žensko mešanega porekla, ki je tam zaposlena. Njen šef (beli Irec) je bil priča situaciji in je nemudoma gostu rekel: "Tukaj ne uporabljamo te besede" in ga prosil, naj zapusti kavarno. Ženska je dejala, da je bil "lep občutek, da je njen šef odgovoril stranki, in tega ni pričakovala, saj mnogi mimoidoči pogosto ne rečejo ničesar".

Zgodba 20

Med sprehodom po parku je arabska družina srečala sošolca, s katerim se njihov otrok igra v šoli. Ta fant je bil v parku z družino, vendar se je delal, kot da ne pozna svojega sošolca. Otrok je bil zmeden in vprašal mamo "kako to, da me sploh ne pogleda?" Težko ji je bilo otroku razložiti, da so očitno starši otroku dejali, naj se ne pogovarja z njimi.

Izroček 2

Katere so ovire za posredovanje opazovalcev?

- Tarčo rasizma, rasističnega napada vidimo kot pripadnika_co druge skupine, za katero nismo odgovorni (izključevalna skupinska identiteta)
- Strah pred nasiljem ali poniževanjem, oziroma da bi mi postali tarča storilca_ke
- Občutek, da bi bilo naše ukrepanje neučinkovito
- Pomanjkanje znanja o tem, kako posredovati
- Zaskrbljenost, da bi naše „vmešavanje“ veljalo za neprimerno, agresivno ali denimo „nežensko“ (spolne vloge)
- Strah, da naredimo slab vtis
- Želja po ohranjanju pozitivnih medosebnih odnosov
- Želja po izogibanju konfliktom
- Mnenje, da je svoboda govora neomejena (politična ne-korektnost)
- Družbene norme, ki tolerirajo rasizem.

Izroček 3: Kaj pomaga?

- Zavedanje o tem, kaj je rasizem
- Zavedanje o škodi, ki jo povzroča rasizem
- Zaznavanje in sprejemanje odgovornosti za posredovanje
- Občutek, da smo sposobni posredovati
- Želja, da bi poučili in ozavestili storilca_ko
- Čustveni odziv na srečanje z rasizmom: empatija, izražanje jeze, neodobravanja itd.
- Samopotrditve
- Protirasistične družbene norme

Vir: <https://www.splcenter.org/20171005/splc-campus-guide-bystander-intervention#bystander>

Izroček 4: Oblike delovanja opazovalca

- Soočenje ali nestrinjanje s storilcem (če je to varno)
- Imenovati to "rasizem" ali "diskriminacija" (če je to produktivno)
- Prekinjanje ali odvrčanje storilca (če je to varno)
- Tolažba prizadetih oseb
- Izražanje razburjenih občutkov
- Iskanje pomoči prijatelja, učitelja, vodilne osebe, trenerja itd.
- Prijava dogodka oblastem.

Vir: <https://www.splcenter.org/20171005/splc-campus-guide-bystander-intervention#bystander>

Izroček 5

Štirje osnovni načini reagiranja **ODOD** (4 D v ang. jeziku)

- **O**dvračanje - distract (odvrčanje pozornosti – zamotimo povzročitelje, da bi zaustavili incident);
- **D**elegiranje - delagate (prosimo za pomoč tretjo osebo);
- **O**dlaganje - delay (ukrepamo po dejanju);
- **D**okumentiranje - document (posnamemo dogodek).

Vir: <https://www.splcenter.org/20171005/splc-campus-guide-bystander-intervention#bystander>

Izroček 6: Dodatne reference

Anti-racism and anti-discrimination for municipalities: Introductory manual, <https://www.ohrc.on.ca/en/book/export/html/2495>

Maria Gintova, Anti-racism in the Public Service of Canada: How can critical race theory inform research and practice in Canadian public administration? *Canadian Public Administration* 66 (4), December 2023, 574-580, DOI: 10.1111/capa.12542

Wellcome Anti-racist Principles, <https://wellcome.org/what-we-do/diversity-and-inclusion/welcomes-anti-racist-principles-and-toolkit>

<https://humanrights.gov.au/our-work/race-discrimination/publications/national-anti-racism-framework-scoping-report>

<https://racismnoway.com.au/get-involved/bystander-action>

<https://www.splcenter.org/20171005/splc-campus-guide-bystander-intervention#bystander>

https://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/PRAVNE_PODLAGE/Mednarodne_konvencije_-_Svet_Evrope_-_DRUGO/ECRI/Izobrazevalni_prirocnik_-_Ideje-pripomocki-metode_za_medkulturno_izobrazevanje.pdf

Nasilje, šola, družba: https://www.pei.si/ISSN/1581_6044/1-2-2019/1581-6044.30%281-2%2989-118.pdf